

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวในการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการก่อเกิดของรัฐบาลพรรคเดียว ภายใต้พรรคไทยรักไทย โดยได้มีการค้นหว่าปัจจัยตัวใดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวของพรรคไทยรักไทย

ผลการวิจัยพบว่า การก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวภายใต้พรรคไทยรักไทยสามารถที่จะศึกษาในเชิงของความหมายของรัฐบาลพรรคเดียวได้ถึง 2 ความหมาย ใน 2 ช่วงเวลา ดังนี้ รัฐบาลพรรคเดียวในความหมายแรก คือ รัฐบาลพรรคเดียวแบบขึ้นนำ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาภายหลังจากเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ที่พรรคไทยรักไทยสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรคการเมืองและดำเนินการบริหารงานจนครบวาระ 4 ปี ตั้งแต่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ถึง 8 มีนาคม พ.ศ. 2548 และรัฐบาลพรรคเดียวในความหมายที่สอง คือ รัฐบาลพรรคเดียวแบบพรรคเด่นพรรคเดียว ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังจากเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548 ที่พรรคไทยรักไทยสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้โดยพรรคการเมืองเดียวและดำเนินการบริหารงานมาได้เพียง 11 เดือน ตั้งแต่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2548 ถึง 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 อันเนื่องมาจากการที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549

ทั้งนี้การก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวแบบขึ้นนำของพรรคไทยรักไทยในปี พ.ศ. 2544 มีเหตุปัจจัยการก่อเกิดด้วยกัน 4 ปัจจัย อันได้แก่ 1. สภาวะเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและกระแสการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 2. ผู้นำพรรคการเมือง อันได้แก่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมต่อการบริหารประเทศ ประกอบกับเป็นผู้มีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ และยังมีการสั่งสมอำนาจไปยังกับกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ในขณะนั้นด้วย 3. นโยบายพรรคการเมืองที่เป็นรูปธรรม และ 4. ความอ่อนแอของพรรคการเมืองคู่แข่งก่อนการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 ทั้งที่เกิดจากความอ่อนแอโดยตัวเองของพรรคการเมืองคู่แข่งและความอ่อนแอโดยการถูกควมรวมสมาชิกพรรคการเมืองคู่แข่งเข้ากับพรรคไทยรักไทย ไม่ว่าจะเป็นพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติพัฒนา

ต่อมาการก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวแบบพรรคเด่นพรรคเดียวของพรรคไทยรักไทยในปี พ.ศ. 2548 ก็ล้วนเกิดจากปัจจัยต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2544 แทบทั้งสิ้น อันได้แก่ 1. ผู้นำพรรคการเมืองที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กลายเป็นนายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็งที่สามารถลดบทบาทพรรคร่วม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และ สื่อมวลชน อีกทั้ง เขายังสามารถใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงประชาชนอีกด้วย 2. นโยบาย พรรคการเมือง โดยการแปลงนโยบายของพรรคเข้าสู่การเป็น นโยบายแห่งชาติที่ครอบคลุม ความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม และ 3. ความอ่อนแอของพรรคการเมืองคู่แข่งก่อนการเลือกตั้ง พ.ศ. 2548 ทั้งที่เกิดจากความอ่อนแอโดยตัวเองของพรรคการเมืองคู่แข่ง ไม่ว่าจะเป็นพรรค ประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคมหาชน และความอ่อนแอโดยการถูกควมรวมพรรคการเมือง คู่แข่งทั้งพรรคเข้าสู่พรรคไทยรักไทยไม่ว่าจะเป็น พรรคเสรีธรรม พรรคความหวังใหม่ และ พรรคชาติพัฒนา